

Contextopdracht: de Balans door Danielle Webbers

Deze lessenreeks sluit aan bij het artikel uit Factor D nr. 4 van 2019 over de contextopdracht die is ontwikkeld door Danielle Webbers, een studente aan de Interfacultaire Leraren Opleiding, Universiteit van Amsterdam.

Lesdoelen van de serie.

Leerlingen kunnen uitleggen wat een balans is en ze kunnen aan het einde van de les een balans opstellen.

Leerlingen kunnen uitleggen wat de begrippen debet en credit inhouden en kunnen aangeven wat het verschil is.

Leerlingen kunnen de begrippen crediteuren en debiteuren gebruiken in de gegeven situaties.

Ze kunnen aan het einde van de les deze posten verwerken op de balans.

Leerlingen kunnen uitleggen wanneer er sprake is van mutaties op de balans.

Ze kunnen mutatiebalansjes opstellen.

Inhoud van de lessen

Les 1

Persoonlijke balans

Tijdens de eerste les krijgt iedereen een werkblad. De bedoeling is dat de leerlingen een (financieel) overzicht van hun eigen slaapkamer gaan maken. Op het werkblad is een "T" getekend. Aan de linkerkant zetten ze al de bezittingen (denk aan meubels, kleding, spelcomputers, etc.), met daarachter ook wat er voor is betaald. Aan de rechterkant zetten ze hoe hiervoor is betaald.

Delen met buurman/buurvrouw

De klas wordt opgedeeld in duo's. Het is de bedoeling dat de leerlingen samen met de buurman of buurvrouw gaan kijken naar de balans. De leerlingen wordt gevraagd om een lijstje te maken van de spullen die zij samen willen gaan verkopen tijdens Koningsdag. Zij worden aangezet tot denken over de waarde van de spullen die zij gaan verkopen. Is die anders dan de aanschafwaarde? En hoe komt dat? Naast de spullen die ze al hebben gekocht gaan ze ook een aantal dingen maken om te verkopen. De bedoeling is dat de leerlingen erachter komen dat de verkoopprijs nu waarschijnlijk hoger ligt dan de aanschafwaarde. Wat gebeurt er met het verschil (de winst)?

Persoonlijke balans (2)

De leerlingen worden gevraagd de wijzigingen door te voeren op de persoonlijke balans. Spullen die ze verkocht hebben verdwijnen van de balans. Daarvoor in de plaats hebben ze als het goed is geld gekregen. Waar vinden we dit terug op de balans. En is dit chartaal of giraal geld?

Snackbar Lil' kleine

De leerlingen worden in groepjes van drie of vier ingedeeld. Zij krijgen een nieuw werkblad over Lil' kleine die een tweede snackbar wil gaan openen. Ieder groepje wordt de snackbar en krijgt een bepaald bedrag dat zij kunnen uitgeven. Een deel van dit bedrag staat op een bankrekening en een deel krijgen zij contant. Het is de bedoeling dat de leerlingen een schatting van de uitgaven maken voor de aan te schaffen goederen. Alles wat zij niet kunnen betalen van het geld wat ze hebben gekregen moet geleend worden. Uiteindelijk worden de leerlingen gevraagd een financieel overzicht te maken en aan de hand daarvan een balans op te stellen.

Afsluiting

De les wordt afgesloten met het klassikaal bespreken van de balans die is opgesteld door de verschillende groepjes. Daarna worden er groene, rode en gele kaartjes uitgedeeld. Er wordt aan leerlingen gevraagd om iets op te noemen wat ze hebben geleerd deze les, waarop andere leerlingen laten zien door middel van de kaartjes of zij dit ook hebben geleerd. Ik ga samen met de leerlingen in op de genoemde punten en breng indien nodig ook punten in.

Les 2

Tegengaan van misconcepties

We beginnen de les met een klassengesprek. De leerlingen worden gevraagd of ze aan de balans op het bord kunnen zien wie van de twee leerlingen het "rijkst" is? Zij krijgen alleen de linkerkant (debet) van de balans te zien. Nadat we in de klas hebben besproken wat hun antwoorden zijn en waar ze naar kijken laat ik ook de rechterkant (credit) zien. De leerlingen worden ervan bewust dat zij zich niet blind moeten staren op de bezittingen en wat er in iemands portemonnee (kas) zit.

Frietfabriek (deel 1)

De leerlingen worden opgesplitst in groepjes van drie of vier en krijgen een nieuwe opdracht over Lil' kleine uitgedeeld. De bedoeling is dat zij aan de hand van het werkblad zelf een plattegrond, investeringsplan, financieringsplan en balans maken voor een frietfabriek. Naast de opdracht krijgen ze ook een envelop met daarin chartaal en giraal geld. Dit is het eigen vermogen dat Lil' kleine beschikbaar stelt aan de realisatie van de frietfabriek. De overige uitgaven moeten op een andere manier gefinancierd worden. Ik loop ondertussen rond om feedback te geven en vragen te beantwoorden.

Debiteuren/crediteuren

Wanneer groepjes klaar zijn met het opstellen van de balans voor de frietfabriek krijgen zij het volgende werkblad (betalen, betalen, betalen & betalen) uitgereikt. De groepjes kunnen zelfstandig aan de gang met het werkblad en raken gaandeweg bekend met de begrippen debiteuren en crediteuren. Deze gaan zij vervolgens ook verwerken op de eerder opgestelde balans van de frietfabriek.

Afsluiting

De leerlingen leveren de werkbladen in. Ze krijgen daar persoonlijke feedback op en gaan daar volgende les verder mee werken. Afsluitend maken de leerlingen een klein Kahoot quizje om te kijken of de leerdoelen zijn behaald.

Les 3

Balansspringen

Om debet en credit te herhalen beginnen we de les met 'balansspringen'.

De stoelen en tafels staan aan de kant zodat er een ruimte ontstaat in de klas waar er met tape een balans op de grond is gezet in de vorm van een 'T'. De leerlingen worden bij binnenkomst gevraagd om op de 'T' te gaan staan. Er worden door mij verschillende balansposten genoemd en de leerlingen moeten aan die kant van de balans gaan staan waar zij denken dat de post hoort. Wanneer de leerlingen aan een kant staan (of aan beide kanten), worden ze gevraagd waarom ze die kant hebben gekozen en dit uit te leggen aan de klas. Het is de bedoeling dat de opdracht, naast het herhalen van begrippen, bijdraagt aan een goede energie om de les te starten!

Frietfabriek (deel 2)

De leerlingen hebben vorige les een plan opgesteld voor hun frietfabriek. Deze hebben zij aan het einde van de les ingeleverd. Deze les krijgen zij hun plan terug. Voor elk groepje heb ik een lijstje gemaakt met

mutaties (wijzigingen), toegespitst op hun eigen balans. Het is de bedoeling dat zij mutatiebalansjes maken voor de wijzigingen. Daarna moeten zij een eindbalans opstellen, met hun vorige balans als beginpunt. De leerlingen werken in dezelfde door mij gemaakte groepjes (van drie of vier leerlingen) als de vorige les, zodat zij verder werken met hun eigen balans. Ook heb ik schriftelijke feedback gegeven op eventuele fouten in de balans van vorige les. Het is de bedoeling dat de leerlingen ook die fouten verbeteren naast het doorvoeren van de mutaties.

Afsluiting

De groepjes hebben persoonlijke feedback ontvangen op hun balans en mutatiebalansjes. Daarna worden er groene, rode en gele kaartjes uitgedeeld. Er wordt aan leerlingen gevraagd om iets op te noemen wat ze hebben geleerd deze les, waarop andere leerlingen laten zien door middel van de kaartjes of zij dit ook hebben geleerd. Ik ga samen met de leerlingen in op de genoemde punten en breng indien nodig ook punten in.

De belangrijkste bevindingen van de leerlingen

Bijna de helft van de leerlingen vond de lessenserie leuk, omdat de lessen op een andere manier werden gegeven dan normaal en dat zij dus niet uit het boek hoefde te werken. Daarnaast gaven vijf leerlingen expliciet aan dat zij vooral het samenwerken leuk vonden, omdat dit gezelliger en leerzamer was dan wanneer zij zelfstandig moesten werken. Drie leerlingen gaven aan dat de opdrachten hen aanspraken omdat het over Lil' kleine ging en omdat zij het gevoel hadden dat ze zelf een bedrijfje hadden, dit maakte de opdrachten interessanter en tegelijkertijd wederom leerzamer. Deze positieve ervaring werd onderstreept door de gemiddelde 7,8 die illustreerde dat de leerlingen vonden dat zij veel leerden tijdens de lessen.

Verder gaven 5 van de 18 leerlingen aan dat de afgelopen lessenserie het leukste was geweest van alle economie lessen dit jaar.

Herontwerp naar aanleiding van de uitvoering

De volgende punten komen in aanmerking voor een herontwerp van de lessenserie:

1. De leerlingen waren veel tijd kwijt aan het bepalen van de waarde van hun bezittingen en later ook de kosten om iets aan te schaffen voor Lil' kleine. Wellicht de volgende keer een Ikea catalogus meenemen of zelf een catalogus maken waar leerlingen prijzen in kunnen opzoeken, of in ieder geval nog duidelijker benadrukken dat er geen fouten gemaakt kunnen worden in dit onderdeel en dat er geen tijd is om lang na te denken over deze waarden.
2. De leerlingen vonden het vervelend om met losse blaadjes te werken, wellicht overwegen mapjes te maken voor de groepjes, met daarin de verschillende opdrachten. Daarnaast duidelijker aangeven dat de opdrachten tijdens de lessen meer dienen als middel om de tekst uit het boek te begrijpen en de opdrachten uit het boek en van de toets te kunnen maken en dat dus de stof uit het boek gewoon gebruikt kan worden als leerstof.
3. Omdat de tijd best gering is zou ik een volgende keer overbodige tijdrovende opdrachten, zoals het tekenen van de frietfabriek schrappen en daarnaast de dubbele vragen van de snackbar en de frietfabriek schrappen en de tijd die daarmee gewonnen wordt besteden aan het extra oefenen met meerdere verschillende mutaties en het verwerken van al deze mutaties op een eindbalans.

4. In een herontwerp zou ik een of twee lessen willen toevoegen aan de lessenserie waarin op een zelfde wijze het verband tussen de balans en de resultatenrekening duidelijk wordt gemaakt en de leerlingen daarmee tegelijkertijd ook een resultatenrekening leren opstellen en zou ik dit alles in een keer te toetsen.

Danielle Webbers is economie docent aan het Carthusius Lyceum in Amsterdam en was student aan de Interfacultaire Leraren Opleiding, Universiteit van Amsterdam.

Literatuur

- Alexander, P. A. (2006). *Psychology of learning and instruction*. New Jersey: Pearson Education.
- Boekaerts, M., Niemivirta, M., Boekaerts, M., Pintrich, P. R., & Zeidner, M. (2000). *Handbook of self-regulation*
- Ebbens, S., & Ettehoven, S. (2013). *Effectief leren*. Basisboek. Groningen: Wolters-Noordhoff
- Hajer, M., Meestringa, T. (2013). *Handboek taalgericht vakonderwijs*. Bussum: Coutinho
- Kneppers, L. (2015). *Contextrijk economie onderwijs*. Amsterdam: Expertisecentrum economie en handel
- LWEO. (2012). *Kopen en Werken*. Amsterdam: LWEO B.V.
- Marzano, R., & Miedema, W. (2007). *Leren in Vijf Dimensies. Moderne didactiek in het voortgezet onderwijs*. Assen: Koninklijke van Gorcum
- Mayer, R. (2002). Rote versus meaningful learning. *Theory into Practice*, 41(4), 226-232.
- Snowman, J., & McCown, R. (2011). *Psychology applied to teaching*. Cengage Learning.
- Vernooij, A.T.J. (2003). *Probleemoplossen als vaardigheid*. Tijdschrift voor het economisch onderwijs, (3).

Koningsdag 27 april 2020

Het duurt nog even, maar afgelopen Koningsdag was zo'n succes dat jouw beste maatje erop staat dat jullie komend jaar samen op de rommelmarkt gaan staan. Bekijk samen met je buurman of buurvrouw de balans van jullie eigen slaapkamers. Staan er spullen op die jullie kunnen verkopen? Maak hieronder een lijstje met de dingen die je zou kunnen verkopen. Zet erbij voor hoeveel het op de

balans stond en voor hoeveel jullie het denken te kunnen verkopen tijdens Koningsdag.

Artikel	Waarde persoonlijke balans	Vraagprijs Koningsdag

Zit er een prijsverschil tussen de waarde op jouw balans en de prijs die jij gaat vragen op Koningsdag? Ligt de prijs meestal hoger of lager? Hoe denk je dat dat komt? Overleg met je buurman/buurvrouw.

IJ-hallen 9 mei 2020

Koningsdag was een groot succes! Veel van jullie spullen zijn verkocht. Daarnaast lieten de mensen naast jullie alle spullen die ze niet hadden verkocht staan aan het einde van de dag. Waaronder een hele grote doos met kralen. Omdat jullie nog wat spullen over hebben besluiten jullie in mei mee te gaan met een tante naar de IJ-hallen. Zij huurt daar vier keer per jaar een kraampje en jullie mogen gratis een deel daarvan gebruiken. Naast de overgebleven spullen besluiten jullie ook sieraden te maken en te verkopen. Het enige wat jullie nodig hebben zijn wat slotjes en draadjes, want kralen hebben jullie ten overvloede. Bedenk hieronder wat de sieraden jullie gekost hebben en wat je ervoor gaat vragen:

Sieraad	Aantal	Kosten	Vraagprijs IJ-hallen	Winst
Ketting				
Armband				
Enkelbandje				
Ring				

Oorbellen				
-----------	--	--	--	--

Jouw persoonlijke balans (2)

Jullie hebben echt alles verkocht, zijn moe en voldaan. De volgende dag is het tijd om het geld te tellen. De spullen die je hebt verkocht uit jouw kamer staan natuurlijk niet meer op jouw balans. Je hebt ze immers niet meer in je bezit. Wel heb je er iets voor terug gekregen, namelijk geld. Maak hieronder een overzichtje van de artikelen/goederen die je verkocht hebt. Vergeet ook niet jouw deel van de verkochte sieraden mee te nemen (let

op: eerlijk zullen we alles delen).

Artikel	Vraagprijs Koningsdag/IJ-hallen	Gekregen prijs

Het is nu tijd om een nieuwe balans op te stellen. Gebruik de persoonlijke balans van jouw slaapkamer als startpunt. Alle spullen die je hebt verkocht verdwijnen natuurlijk van de nieuwe balans, maar het geld dat je hebt verdiend komt erop. 80% van al het geld wat je hebt verdiend stort je op je rekening, de rest bewaar je in je portemonnee. Voor Koningsdag zat er €12,25 in je portemonnee en stond er €136,41 op je bankrekening. Hoeveel is dat nu geworden? Vul ook in op de balans.

Balans 10 mei 2019			
Bank (= giraal geld → bankrekening) €		Jouw geld (eigen vermogen) €	
Kas (= chartaal geld → portemonnee) €		Geleend geld (vreemd vermogen) €	

Werkblad Lil' kleine wilt nog een snackbar openen

Let op! In haar eerste aanbeveling verwijst Danielle Webbers naar dit onderdeel.

LIL' KLEINE OPENT SNACKBAR: 'MET LEKKERE VETTE MAYO'

Lil' kleine heeft jullie hulp nodig. Na het succes van zijn eerste snackbar, wil hij nu nog een snackbar openen. Maar door zijn drukke programma heeft hij weinig tijd om het op te zetten. Daarnaast heeft hij eigenlijk meer verstand van rappen dan van friet. Daarom gaan jullie hem helpen. Ieder groepje krijgt een

bepaald bedrag dat jullie kunnen uitgeven aan de snackbar. Een deel van dit bedrag staat op een bankrekening en een deel krijgen jullie contant. Dit is het geld wat Lil' kleine zelf in de snackbar steekt. Maak een schatting van de kosten voor de aan te schaffen goederen. Alles wat jullie niet kunnen betalen met het geld wat je krijgt moet geleend worden. Enig idee bij wie jullie een lening af zouden kunnen sluiten? En wat de voorwaarden daarvoor zijn?

Jullie moeten in ieder geval denken aan de volgende aan te schaffen goederen/artikelen. Daarnaast wil ik dat jullie nog minimaal drie artikelen/goederen zelf bedenken die volgens jullie ook nodig zijn om de snackbar tot een succes te maken. Schat ook de waarde in van de aan te schaffen artikelen.

Artikel	€
Winkelruimte (koop)	
Voorraad (friet, hapjes, drank, frituurvet, papieren servies, servetjes, papieren rietjes)	
Inventaris (tafels, stoelen, toonbank, koeling, friteuses, afzuiger)	

Als je dat hebt gedaan maak dan een financieel overzicht. Hoeveel geld had je gekregen, wat is er uitgegeven en hoeveel is er over. Hoe zijn de andere goederen gefinancierd?

Geld	Gekregen	Uitgegeven	Over
Contant	€	€	€
Bankrekening	€	€	€

Nu we alle gegevens verzameld hebben kan de balans opgesteld worden voor de nieuwe snackbar van Li' kleine op de achterkant van dit blad. Denk aan wat je nog weet van jouw persoonlijke balans.

Werkblad De frietfabriek

Let op! In haar derde aanbeveling verwijst Danielle Webbers naar dit onderdeel

Lil' kleine heeft de smaak te pakken, zijn tweede snackbar is mede dankzij jullie hulp ook een groot succes geworden. Hij droomt ervan dat ook mensen thuis kunnen genieten van zijn overheerlijke frietjes en besluit daarom een eigen frietfabriek te openen, om zakken friet te gaan verkopen die mensen thuis in de oven of de frituur kunnen klaarmaken. Lil' kleine heeft wat geld opzij gezet, maar jullie zullen ook nog naar de bank moeten voor een lening. De bank wil onder andere van jullie weten wat de plattegrond zal zijn van de fabriek en hoe de balans eruit ziet. De bank wil immers weten waar het geld dat zij jullie leent aan uitgegeven wordt.

Teken de plattegrond van jullie frietfabriek in het kader hieronder:

De bank wil ook graag jullie investeringsplan, financieringsplan en balans zien.

Begin met je investeringsplan. Wat heb je allemaal nodig voor de frietfabriek? En wat zijn de kosten daarvan?

Investeringsplan

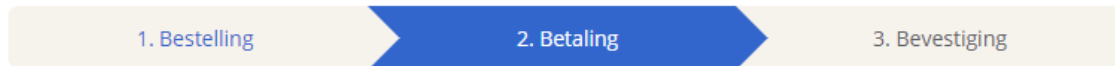
Financieringsplan

Nu we alle gegevens verzameld hebben kan de balans opgesteld worden voor de frietfabriek van Lil' kleine. Denk aan wat je nog weet van de balans van zijn snackbar.

Balans Frietfabriek per 17-05-2019

Werkblad Betalen, betalen, betalen & betalen

Veel van jullie hebben vast wel eens iets online besteld. Nadat je een bestelling hebt geplaatst kan je vaak kiezen hoe je wilt betalen. Hieronder daarvan een voorbeeldje.

Kies een betaalmethode

Heb je een kortingscode of cadeaukaart?

 iDEAL (gratis)

 Achteraf betalen (gratis)

 Creditcard (gratis)

Klik op Bestelling plaatsen om de bestelling definitief te maken.

Verzin zelf nog een aantal betaalmethodes (naast de hierboven weergegeven) en schrijf ze hieronder op. Is de wijze van betalen chartaal, giraal of zou het zowel chartaal als giraal kunnen zijn. Ga daarna na of de betaling plaatsvindt voordat je de goederen ontvangt, op hetzelfde moment (gelijktijdig) of betaal je pas nadat je de goederen hebt gekregen?

Betaalmethode	Chartaal, giraal of beide?	Vooruit, achteraf of op hetzelfde moment
IDEAL		
Achteraf betalen (op rekening)		
Creditcard		

Zoals je ziet vindt de betaling niet altijd gelijk met 'de ruil' plaats. Dat is natuurlijk in een supermarkt of winkel bijvoorbeeld wel zo, maar omdat we tegenwoordig steeds vaker online

shoppen, kunnen we zelf ook vaker kiezen om vooruit of juist achteraf te betalen. Voor bedrijven geldt eigenlijk hetzelfde.

Denk weer aan jullie frietfabriek. Bedenk een voorbeeld aan wie de frietfabriek al iets heeft geleverd (en wat dan), maar waar ze het geld nog van moeten ontvangen.

Voorbeeld:

Dit noemen we een debiteur. Maak de volgende zin af: *Een debiteur is..*

Bedenk ook een voorbeeld van wie de frietfabriek al iets heeft gekregen (en wat dan), maar waar ze nog voor moeten betalen.

Voorbeeld:

Dit noemen we een crediteur. Maak de volgende zin af: *Een crediteur is...*

Crediteuren en debiteuren staan ook op de balans. Bedenk met je groepje waar debiteuren en waar crediteuren op de balans horen te staan.

Een debiteur staat aan dekant van de balans, omdat...

Een crediteur staat aan dekant van de balans, omdat...

Nadat jullie de balans hebben opgesteld voor jullie frietfabriek gebeurt er op 18 mei het volgende: De frietfabriek heeft 10 zakken friet geleverd aan Albert Heijn, Albert Heijn moet nog betalen. De friet heeft de frietfabriek €1,- per zak gekost. Albert Heijn betaalt €2,- per zak. Wat gaat er veranderen op de balans?

Ik denk dat de balanspost gaat veranderen, die staat aan dekant van de balans. Daarnaast denk ik dat ook de balanspost gaat veranderen, die staat aan dekant van de balans. Het verschil tussen beide is de winst van de frietfabriek. Dat komt bij het vermogen aan dekant van de balans.

Daarnaast heeft de frietfabriek een nieuwe machine geleverd gekregen van Philips. Jullie frietfabriek moet Philips nog betalen. De machine kost €2.000,-. Welke posten op de balans veranderen er?

Stel een nieuwe balans op voor jullie frietfabriek. Gebruik de vorige balans als startpunt en verwerk bovenstaande wijzigingen.

Balans Frietfabriek per 18-05-2019

Lever aan het einde van de les deze balans in. Volgende week krijgen jullie er feedback op en gaan we er mee verder!

Werkblad Mutaties

25-05-2019 Betaald per bank het loon van een van je medewerkers, € 500.

26-05-2019 Het dak van de winkelruimte is geheel vernieuwd. Er is € 20.000 per bank betaald aan de aannemer.

27-05-2019 Afgeschreven op de winkelruimte € 2.000.

28-05-2019 Contant verkocht voorraad voor € 500, de inkoopprijs van deze goederen is € 100

29-05-2019 Lil 'kleine haalt € 100 uit de kas. Het geld is voor privégebruik.